

ШЛЯХИ ПОСИЛЕННЯ ВИХОВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПРАКТИЧНОЇ ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

Світлана ГУБА (Кіровоград)

Стаття присвячена виокремленню детермінант виховного потенціалу іншомовного синтетичного навчального тексту.

Стаття посвящена виділенню детермінант виховного потенціалу іншомовного синтетичного навчального тексту.

Ключові слова: знаннявий підхід, моральне виховання особистості, іншомовний навчальний текст, зміст навчального матеріалу.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Освіта в силу її культуровідповідності об'єднує навчання й виховання. Навчання забезпечує оволодіння знаннями, уміннями й навичками в рамках певного навчального предмету; виховання націлене на інтеріоризацію тих соціокультурних цінностей суспільства, які розділяються його членами (норми, правила, традиції, заповіді, моральні кодекси) і ведуть до формування особистісного, суб'єктивного змісту навчального матеріалу. Проте сьогодні функції виховання суттєво трансформувалися. Намагання поставити виховання на службу державі та певній ідеології призвело практично до забуття цієї традиційної функції. Виховання, в тому числі й моральне, почали трактувати як цілеспрямоване формування особистості із заданими властивостями та знаннями.

У практиці сучасного навчання і виховання, знання стали абсолютною цінністю і заступили собою саму людину. У той же одним із стратегічних завдань розвитку сучасної педагогічної освіти є забезпечення професійно-особистісного розвитку майбутніх педагогів, де стратегічними його напрямками виступають створення необхідних умов для свідомого втілення гуманістичного світогляду у життєтворчості молодшої людини» [2].

У зв'язку з вищезазначеним, *актуальність проблеми* зумовлена необхідністю приведення методологічних засад і принципів організації виховного процесу у вищій школі у відповідність із стратегічними завданнями розвитку сучасної педагогічної освіти задля уникнення їх декларативного характеру. Це визначає необхідність забезпечення шляхів перетворення здобутих знань не просто у «засвоєну інформацію», а на глибоко особистий духовний багаж людини, забезпечення головного

– самореалізації особистості, де виховання набуває пріоритету перед навчанням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз філософсько-культурологічної, психолого-педагогічної літератури та сучасної педагогічної практики дає змогу констатувати, що наш час можна назвати часом великих знань і малої культурності. Людські знання збільшились, а культура зменшилась, спостерігається своєрідна девальвація ставлення до неї людини, зростає дефіцит культури і духовності, культ знань замінено культом освіти, існує стійке протиріччя між знаннями, які отримують люди, освітою та їхньою культурою [6].

Ю. Азаров указує на спрямованість вищої школи в бік раціоналізму та сцієнтизму, які утверджують наукове знання як найвищу культурну цінність і достатню умову орієнтації людини в світі. Мета такого навчання дати майбутньому фахівцеві тверду систему знань, умінь і навичок, крім потреби особистості в самореалізації, духовної самосвідомості, емоційної сфери, волі й віри у свій талант [1]. Це призвело до ідеологізації наукового ядра знань та їх академізму, технократичного мислення, ідеології «корисності», в якій немає місця власне особі, оскільки тут перемагає функціональність, схематизм, стереотипізація і немає місця гуманізації» [5, с.80].

На думку М. Г. Чобітько, «марність» виховання педагоги пояснюють тим, що «життя все одно сильніше», що в сучасному тотально дегуманізованому середовищі виховання не має сенсу, що воно нічого істотного не може протиставити таким антицінностям, як влада, гроші, предмети і явища масової культури. Загальний висновок при цьому такий: у суспільстві, що втратило ідеали, моральне підґрунтя якого підірване корупцією, розкраданням, насильством, виховання втрачає сенс. Тож пріоритети треба надавати освіті у вузькому її значенні, тобто передачею знань» [19].

О. В. Тягло у вступі до збірки статей «Ціннісні парадигми освіти» наголошує на тому, що «дати учневі запас знань і навіть навчити його цей запас майстерно поповнювати та використовувати необхідно, але недостатньо. Слід обов'язково прищепити йому певні суспільні цінності, спираючись на які він зможе здобувати знання без завдання шкоди собі та оточуючим, користуватися вченістю без загрози для тих, хто живе у світі зараз або буде жити завтра. В іншому випадку ми ризикуємо виховати досконалого професіонала – циніка або навіть злочинця» [13, с.8].

І. О. Ільїн стверджує, що освіта без виховання є справа хибна і небезпечна. Вона створює найчастіше людей напівосвічених, самозакоханих і хвалькуватих, марнославносперечальників, настирних

та безсоромних кар'єристів; вона розв'язує і підтримує в людині «вовка» [9, с.143].

Х. Ортега-і-Гассет наголошував на ущербності вузької спеціалізації в умовах масової культури, наслідком якої є нездатність «охопити світ як ціле», нездатність творити справжню культуру і цивілізацію, як це робили енциклопедисти минулих епох, і, як наслідок цього, ... спеціалізація в кожному відтісняє загальну культуру на задній план» [14, с. 118–119].

На думку Л. Ю. Писарчика суспільству, звичайно, потрібні сучасні фахівці й професіонали, що досконально знають свій предмет, свою справу, оскільки кожен з нас у вирішенні своїх повсякденних життєвих проблем воліє мати справу з людиною, що досконало володіє своєю професією й може надати нам максимально якісні послуги. Однак при цьому, згідно вченого, не можна забувати, що вузька спеціалізація все-таки робить людину однобічною, одномірною: «Завдання освіти й духовної культури полягає, звичайно ж, не в тому, щоб перешкодити людині отримати глибокі спеціалізовані навички й знання, а, навпаки, сприяючи поглибленню професійної освіти, разом з тим максимально різнобічно розвинути душу людини, розвинути «багатство людської природи» [15].

На основі вищевикладеного можна зробити наступний висновок: традиційна «знаннєва (просвітницька) модель» освіти вичерпала себе, вона на сьогоднішній день не відповідає запитам сучасного соціокультурного середовища. Вихід освіти з кризи – в новій парадигмальній політиці, суть якої полягає в пріоритеті виховання перед навчанням.

На думку С. В. Кульнєвіча сучасна організація взаємодії між педагогічною наукою й практикою визначається необхідністю повернення педагогіці статусу науки про виховання. Така ідеологія сприяє подоланню технократичних тенденцій у педагогічному мисленні, які проявляються в однобічній орієнтації педагогів на озброєння учнів знаннями, вміннями, навичками без врахування того, що ж відбувається при цьому з особистістю, її внутрішнім світом, яке мотиваційне ядро, система оцінних суджень формується при цьому. Подолання технократизму в педагогічному мисленні наближає виховання до життя дитини, формує його розуміння як суб'єкта життя, а не засобу досягнення цілей суспільства й держави [10].

Принципово нового розв'язання проблеми єдності виховання та навчання, – стверджують академік І. Д. Бех та професор В. В. Радул, – можна досягти, змінивши характер організації навчальної діяльності та характер соціальних взаємодій та взаємостосунків між головними учасниками навчально-виховної діяльності – вчителем та учнем.

Важливим у цьому напрямку є відмова від узурпації вчителем свого соціального становища, виняткового права на знання істини, ненасильницьке втручання з позиції цього права в життя учнів, нав'язування своїх норм та уявлень, способу світу й способу думок [3, с. 13].

Стосовно гносеологічної функції іншомовної освіти І. О. Зимняя зазначила, що навчальний процес повинен бути насичений не знаннями, які повинен засвоїти майбутній вчитель іноземної мови, а їх розумінням, що сприяє залученню студентів не просто до отримання систематизованих результатів людського пізнання, а до вироблення навичок аналізувати міжособистісні стосунки та виокремлювати основні принципи життєдіяльності та співвідносити їх із власною системою цінностей і самооцінкою у процесі діалогу культур [8, с.62].

Метою даної статті є аналіз можливих шляхів впровадження виховних методик на заняттях з дисциплін циклу професійної та практичної підготовки. Мова йде про конкретні методи, способи та прийоми виховання майбутнього фахівця у процесі вивчення іноземної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. В умовах вивчення іноземної мови у педагогічному навчальному закладі діалог культур постає як діалог з текстом.

В дослідженнях феномену тексту аналізується художній та навчальний аспект його функціонування (Н. В. Войтікова, І. Г. Проскуракова, Н. В. Кулібіна та інші). Особливості навчального тексту при вивченні іноземних мов обумовлені перш за все тим, що він обслуговує особливу сферу – навчальну, і виступає засобом навчання. Текст є одночасно повідомленням, джерелом інформації, та, з іншого боку, зразком та скарбничкою мовленнєвих форм. З тексту можна діставати конкретну інформацію, погляди, аргументи тощо, а також одночасно спостерігати, як вони «одягнені» в іноземну мову.

Важливою характеристикою навчального тексту є наявність в ньому освітнього, культурологічного, виховного і розвиваючого потенціалу – текст вміщує навчальну інформацію і є носієм загальних і професійних знань, культури (досвід, традиції, цінності). Він імпліцитно містить в собі способи і методи оволодіння навчальною інформацією та культурними цінностями. Засобами спеціальної організації навчального тексту можна вирішувати педагогічні задачі, а саме, формувати загальну та інформаційну культуру, комунікативну компетенцію студентів – їх здатність і готовність здійснювати іншомовне міжособистісне спілкування на основі діалогу культур через посилення культурознавчого аспекту в змісті навчання і що найголовніше, впливати на розум, почуття, емоції і свідомість студентів.

Проте об'єктивні умови, в яких проходить процес навчання іноземним мовам варто кваліфікувати як достатньо складні. Не можна не погодитися із В. Л. Скалкіним, який відзначає, що навчання іншомовному спілкуванню організовується у певному соціально-етнографічному вакуумі, в якому діючі особи позбавлені індивідуальності, віку, емоцій, реальних потреб, соціальних і родових стосунків [12, с.17]. При цьому явно недостатньо розкриваються ціннісні орієнтири, культурні стандарти та елементи поведінки членів соціуму, мова якого вивчається. Студентам для опрацювання пропонуються тексти інформативного характеру, і вся робота зводиться до з'ясування того, що сталося, за яких обставин тощо.

Р. О. Гришкова в дисертаційному дослідженні «Педагогічні умови реалізації особистісно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти» зазначає, що поширеність підходу до викладання у вигляді навчальної дисципліни, де найважливішим визнано знання, коли ігноруються мотивація, емоції, ціннісні орієнтації індивіда, особистісна вибірковість сортування знань, не сприяє підсиленню інтересу ні до навчального предмета, ні до майбутньої професійно діяльності. Звернувшись до традиційного навчального процесу у вищій школі, не важко помітити, що основні його форми продовжують розвивати та вдосконалювати традиції репродуктивного навчання, які фактично заважають розвитку рефлексивних процесів. Вони не забезпечують формування цілісної, динамічної та різнобічної системи поглядів майбутнього спеціаліста на самого себе, на свою професійну діяльність, на світ взагалі [7].

Ми вважаємо, при засвоєнні основних функцій тексту лише в аспекті формування іншомовних мовних механізмів – граматичні, лексичні та фонетичні навички й уміння, не відбувається засвоєння культурних і особистісних значень, які формують світогляд студента і впливають на його мотиваційну сферу. Фактично, початок навчання в педагогічному вузі є продовженням професійно-особистісного самовизначення, пошуку власних смислів професійно-педагогічної діяльності, тому підміна ціннісно-смыслового самовизначення студентів 1 – 2-х курсів тільки лише інформаційним насиченням здається нам необґрунтованою. Тому з метою формування культурної самоідентифікації майбутніх учителів іноземної мови як особистісної характеристики спеціаліста та його професійної якості, нами були розглянуті критерії щодо відбору текстового матеріалу.

Під критеріями відбору Н. Ф. Бориско розуміє основні ознаки, за допомогою яких якісно та кількісно оцінюється текстовий матеріал з метою використання його чи невикористання як навчального матеріалу:

культурологічна і країнознавча цінність, автентичність, врахування адресата, інформативність та змістовність і тематичність [4, с.116].

При розгляді питання автентичності іншомовного тексту в методиці навчання іноземних мов існують різні точки зору щодо використання навчальних автентичних чи навчальних синтетичних текстів. Услід за С. К. Фоломкіною під навчальним текстом ми розуміємо будь-який текст, що лежить в основі навчання, незалежно від того, чи є він оригінальним, адаптованим чи складеним авторами навчальних матеріалів[17]. Багато науковців (С. К. Фоломкіна, Є. В. Носонович, R. E. Wicke) вважають, що тексти для читання та аудіювання мають бути автентичними, тобто такими, «які носії мови продукують для носіїв мови, тобто власне оригінальні тексти, які створюються для реальних умов, а не для навчальних ситуацій» [18, с.79], бо навчання живій мові можливе лише за умови використання матеріалів, які запозичені з життя носіїв мови.

Є. В. Носонович вважає, що: 1) «препаровані» навчальні тексти втрачають характерні ознаки тексту, авторську індивідуальність і національну специфіку; 2) автентичні тексти є різноманітними за стилями та тематикою і тому викликають інтерес у тих, хто навчається; 3) вони ілюструють функціонування мови у формі, яка прийнята її носіями; 4) використання штучних, спрощених текстів може призвести в подальшому до труднощів сприйняття текстів з «реального життя» [11, с.11–16].

Разом з тим існує інша точка зору, згідно якої не кожен автентичний текст здатен виконувати навчальну функцію. О. Л. Федорова, говорячи про доцільність включення необроблених автентичних матеріалів на початковому етапі навчання, висловлює побоювання, що вони можуть бути непосильними для студентів [16, с.69]. Ми також дотримуємося думки, що на початковому етапі, коли студенти ще не володіють достатніми знаннями, не будь-який текст може бути використаний ефективно, і в залежності від мети навчання читання/аудіювання ми можемо використовувати як автентичні, так і синтетичні навчальні тексти. У багатьох випадках, особливо на початковому етапі, необхідна адаптація або самостійне створення текстів викладачем з урахуванням національних особливостей мовленнєвих творів з метою максимального досягнення автентичності.

Більшість текстів у вітчизняних підручниках для початкового етапу вивчення іноземної мови у педагогічному ВНЗ є синтетичними. У їх змісті комбінуються різноманітні види навчальної роботи з метою засвоєння мови (фонетики, лексики, граматики). Це зумовлено тим, що навчання іноземної мови на початковому етапі характеризується рецептивно-репродуктивною діяльністю. У рецептивних видах

діяльності текст виступає як об'єкт діяльності студента, результатом якої є смислове відтворення тексту. Параметри оцінки цього результату: ступінь правильності інтерпретації комунікативного наміру автора, адекватність ступеня повноти і точності розуміння тексту до поставленої мети. Фонетичні, граматичні і лексичні навички формуються на основі базового навчального тесту у межах визначеної тематики. Підгонка текстів до необхідного для рівня початківців рівня часто робить їх нецікавими для читання, подальшого обговорення та аналізу – тексти не несуть ні емоційно-смислового, ні виховного навантаження. Разом з тим, найбільш успішним є читання тих текстів, інформація яких має для студентів особистісне значення, тобто відповідає домінуючому внутрішньому мотиву студента – мотиву пізнавального інтересу, що на нашу думку обумовлюється відповідністю тексту критеріальним показникам тематичності, адресності та змістовності.

Під час організації роботи з текстом основою для навчання спілкуванню є зміст навчального матеріалу [8]. Об'єкт навчально-виховної ситуації повинен мати наступні важливі якості: по-перше, він повинен забезпечувати готовність викликати особистісну зацікавленість студента. Інформативність, новизна й відповідність рівню досвіду студентів будуть тими умовами, які забезпечують потребу в навчальній дії. По-друге, об'єкт навчально-виховної ситуації повинен мати певну моральну спрямованість. Ми вважаємо за доцільне виділити функцію тексту, що втілюється у його виховній цінності, тобто у його значущості з точки зору становлення особистості студента (учня), котрій притаманні такі якості як доброта, милосердя, чуйність, відкритість.

Для того, щоб максимально наблизити навчально-методичну роботу на занятті з англійської мови з життям і вибором, перед яким стоять студенти у вирішенні його повсякденних реалій, ми вважаємо за необхідне звернутися до традиційної нормотворчості, котра, залучаючи суспільство до загальнолюдських цінностей моральної культури, проявляється у народних світоглядних настановах на мораль, ідеали, звичаї, традиції, через елементи емоційно-експресивних мовних ресурсів – фразеологізмів, прислів'їв, приказок і прописних істини життєтворчості, закладених у книзі Буття.

Використання ідіоматичних Біблійних виразів, приказок і прислів'їв відіграють велику роль в культурному і моральному вихованні особистості, оскільки зачіпають смислову, особистісно-значиму сферу студентів, тобто емоції, почуття, оціночні судження і спрямовані на розвиток толерантності, самоконтролю, емпатії, фантазії, інтуїції, а також орієнтовані на практичну дію, забезпечуючи розвиток не лише комунікативних та організаційних умінь, але й духовно-моральних якостей.

Наведемо приклад використання ідіоматичних Біблійних виразів у синтетичних навчальних текстах. При створенні тексту «About Myself» для розкриття закономірностей взаємостосунків між людьми нами був використаний інтерпретований Біблійний вислів «Поводься з іншими так, як ти хотів би, щоб поводитися з тобою і стався до людей справедливо».

.....Some of my group mates are close friends; others find it difficult to get on well together. That's why, tiffs flare, but life's like that, you know. In the end, we make it up and life goes on. But in any relations, in my opinion, we shouldn't forget one gospel truth: treat people as you want to be treated and treat them white....

... Дехто з моїх одногрупників добрі друзі, іншим же важко знайти спільну мову. Саме тому виникають непорозуміння, але життя є життя, ти ж знаєш. В решті-решт, ми залагоджуємо непорозуміння і життя продовжується. Але в будь-яких стосунках, на мою думку, ми не повинні забувати одну прописну істину: ставитися до людей так, як би ми хотіли, щоб до нас ставилися і ставитися справедливо.

Текстові ситуації моральної спрямованості орієнтують на ідеал та закладають основи сімейних стосунків. Наведемо приклади із навчального тексту «Before You Go in Double Harness, Look Well to the Other Horse» (Перш ніж одружитися, треба роздивитися) та «Who's Your Role Model?» (Хто твій взірць для наслідування?)

What can I tell about my parents' relations? They are not perfect – no human relations are Accidents will happen in the best regulated families, you know. But not those families are happy who don't quarrel, but those who manage to make it up. My mother's favourite maxim is: "In any relationship you have to be prepared to give and take ...

Що я можу сказати про стосунки своїх батьків? Вони не ідеальні – жодні стосунки не ідеальні ... Непорозуміння виникають і в найкращих сім'ях, ви знаєте. Проте не ті сім'ї щасливі, де не сваряться, а ті де уміють залагоджувати непорозуміння. Мама часто говорить, що в будь-яких стосунках треба бути готовим і брати, і віддавати ...

There is a lot of press these days that there are no heroes or great men for us to look up to. My parents haven't

У засобах масової інформації пишуть, що зараз не існує героїв чи великих людей, які б виступали

won a Nobel Prize, but if I want an example of the best parents, I don't have to look further than my own parents. They show me that marvelous example of how to "walk with one another" to sort of say. Communication with my parents implies more serious matters than keeping things in order in my room and being more discriminate in my choice of mates. They are tirelessly working to inculcate me with noble virtues. My father once told me: "No person is your enemy, no person is your friend, every person is your TEACHER." What do your parents inculcate in you?

взірцем для наслідування. Мої батьки не отримували Нобелівської премії, але, якщо б мене попросили описати найкращих батьків у світі, кращого прикладу, ніж мої власні я б не знайшла. Батьки надають мені чудовий приклад як ладити з людьми. Мої з ними відносини включають більш серйозні моменти, ніж дотримання порядку у кімнаті, чи розбірливість у виборі друзів. Вони навчають мене бути людиною. Тато якось сказав: «Ніхто тобі не ворог і не друг, будь-яка людина, яку ти зустрінеш на своєму шляху твій учитель». А чому навчають батьки тебе?

Мовні кліше (*As you know, To my mind, Needless to say, So, etc*), прямі звернення у формі відкритих питань у кінці текстів типу «*What do your parents inculcate in you?*» – «А чому навчають батьки тебе?», «*Nothing can hold a candle to the beauty of the nature. It's a moment of happiness. Do you feel it?*» – «Ніщо не може зрівнятися з красою природи. Це – момент щастя. Ти відчуваєш це?» роблять студентів не просто пасивними спостерігачами, але активно втягують їх в описану в тексті ситуацію і вимагають їхньої реакції.

Висновки. Таким чином, для предмета нашого дослідження виняткового значення набуває герменевтика, тобто «мистецтво розуміння», коментування, пояснення, тлумачення текстів (художніх, релігійних, мистецьких). Під час організації роботи з текстом основою для навчання спілкуванню є зміст навчального матеріалу, що сприяє формуванню мовної особистості, здатної до критичної рефлексії у відношенні до системи власних цінностей, «розмитті» стереотипів і на визнання рівноправності культур та загальнолюдських цінностей [8].

Перспективи. Однак, наявність ситуації моральної спрямованості, органічно вплетеної в сюжет оповіді, є необхідним, але не достатнім виховним елементом. Важливим компонентом у роботі з навчальним текстом є післятекстові завдання, спрямовані не лише на перевірку розуміння навчального тексту, але і вираження власної думки стосовно соціокультурної чи моральної ситуації, описаної в тексті. Звідси виникає необхідність проектування раціональної система вправ, виконуючи які, студенти здійснюють поступовий перехід від безпосереднього розуміння

тексту до його проблемного обговорення та проекцію цих проблем на власну особистість.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Азаров Ю. Студент: возможности личностного роста / Ю. Азаров // Высшее образование в России. – №1. – 2002. – С.50-57.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: у 2 кн. / І. Д. Бех. – К.: Либідь, 2003. – Кн.2: Особистісно-орієнтований підхід: науково-практичні засади: Навч.-метод. посібник. – 344с.
3. Бех І., Радул В. Педагогічна культура і розвиток соціальної зрілості особистості // Наукові записки. – Вип. 32.4.1. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВЦ КДПУ ім. В. Винниченко. – 2001. – С. 12-17.
4. Бориско Н. Ф. Теоретические основы создания методических комплексов для языковой межкультурной подготовки учителей иностранного языка (на материале интенсивного обучения немецкому языку): дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02. / Н. Ф. Бориско. – К., 2000. – 508с.
5. Герасимов Г. И. Методологические основы реформирования образовательного процесса / Г. И. Герасимов // Система послевузовского и дополнительного образования в современной России: материалы Всероссийской научно-практической конференции. – Ростов-на-Дону. – 1996. – С. 79-84.
6. Гриньова В. М. Засоби реалізації ціннісних парадигм освіти / В. М. Гриньова // Ціннісні парадигми освіти. – Вип. 2(26). – Х.: Видав.гр. «Основа». – 2004. – С.118 – 114.
7. Гришкова Р. О. Педагогічні умови реалізації особистісно-орієнтованого навчання іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей вищих закладів освіти: автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.04. / Р. О. Гришкова. – Київ, 2000. – 20 с.
8. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе / Зимняя И. А. – М.: Просвещение, 1991. – 222 с.
9. Ильин И. А. О грядущей России: избранные статьи / Под ред. Н. П. Полторацкого. – Москва: Военное изд-во, 1993. – 367 с.
10. Кульневич С. В., Бондаревская Е. В. Педагогика: личность в гуманистических теориях и системах воспитания: Учеб. пособие для студ. сред. и высш. пед. учеб. заведений, слушателей ИПК и ФПК. – Москва-Ростов-н/Д: Творческий центр "Учитель", 1999. – 560 с. – Доступный з <http://uchebauchenyh.narod.ru/books/uchebnik/soderzanie.htm>.
11. Носонович Е. В. Методическая аутентичность в обучении иностранным языкам / Е. В. Носонович // Иностр. яз. в shk. – №1. – 2000. –с. 11-16.
12. Скалкин В. Л. Коммуникативные упражнения на английском языке: пособие для учителя / В. Л. Скалкин. – М.: Просвещение, 1983. – 128 с.
13. Тягло О. В. Актуальність ціннісних парадигм освіти. / О. В. Тягло // Ціннісні парадигми освіти. – Вип. 2(26). – Х.: Видав.гр. «Основа». – 2004. – 128 с.
14. Ортега-и-Гассет Х. Восстание масс // Вопросы философии. – №4. – 1989. – С. 118.
15. Писарчик, Л. Ю. Дилемма современной культуры: технократизм или духовность? [Текст] / Л. Ю. Писарчик // Вестник Оренбургского государственного университета. – №10. – 2004. – С. 13. –21.
16. Федорова О. Л. Системная организация текстов как предпосылка интенсификации обучения аудированию в языковом вузе: дис. ... канд. пед. Наук: 13.00.02. / О. Л. Федорова. – М., 1987. – 262с.
17. Фоломкина С. К. Текст в обучении иностранным языкам / С. К. Фоломкина // Иностр. яз. в shk. – №3. –1985. – С. 20 –24.
18. Фоломкина С. К. Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом вузе / С. К. Фоломкина. – М.: „Высшая школа”, 1987.– 207с.
19. Чобітько М. Г. Теоретико-методологічні засади особистісно орієнтованої професійної підготовки майбутніх учителів : автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.04 / М. Г. Чобітько; АПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – Київ, 2007. – 43 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Світлана Губа Анатоліївна – викладач кафедри практики германських мов КДПУ ім. В. Винниченка.

Коло наукових інтересів: культурна самоідентифікація майбутніх учителів іноземної мови.